

Notitie

KNA Leidraad voor archeologisch en bouwhistorisch onderzoek en documentatie van ondergrondse resten van gebouwen en structuren van baksteen en natuursteen vanaf de volle middeleeuwen.

Datum: 29 juli 2024

Van: Ronald van Genabeek, Ingrid Cleijne en Michel van Dam (auteurs)

Introductie

Voor u ligt de KNA Leidraad voor archeologisch en bouwhistorisch onderzoek en documentatie van ondergrondse resten van gebouwen en structuren van baksteen en natuursteen vanaf de volle middeleeuwen, kortweg 'Leidraad Stenen Gebouwen'. Deze leidraad is opgesteld op initiatief van het Convent van Gemeentelijk Archeologen (CGA) in opdracht van SIKB – CCvD Archeologie. De leidraad is één van de instrumenten die moeten helpen bij het verbeteren van de inhoudelijke kwaliteit van onderzoeken naar ondergrondse resten van gebouwen en structuren van baksteen en natuursteen vanaf de volle middeleeuwen.

Doelgroep

De voornaamste doelgroep van deze leidraad zijn onderzoekers, zowel archeologen als bouwhistorici, die in het veld te maken krijgen met stenen bouwstructuren en hulp kunnen gebruiken bij de het documenteren en interpreteren ervan. Daarnaast kan deze leidraad ook gebruikt worden door archeologen die Programma's van Eisen opstellen en door onderzoekers die betrokken zijn bij de uitwerking en rapportage en het beoordelen daarvan.

Scope van de leidraad

De leidraad behandelt een breed scala aan onderwerpen die relatie hebben met stenen bouwstructuren. Bij het beschrijven van de onderzoeksobjecten en archeologische verschijningsvorm is er bewust voor gekozen om ook natuurstenen constructies mee te nemen aangezien deze in sommige periodes en in sommige streken van ons land vaak voorkomen en omdat natuursteen ook in combinatie met baksteen werd toegepast. Stenen gebouwen uit de Romeinse tijd zijn buiten beschouwing gelaten omdat de onderzoeksobjecten en de archeologische verschijningsvorm ervan, en daarmee de onderzoeksvragen en aandachtspunten, afwijken van die van latere periodes. De methoden en technieken zijn echter ook voor de Romeinse periode toepasbaar. In de leidraad is wel beperkt aandacht besteed aan recentere periodes (na 1850) maar ook hier geldt dat de onderzoeksobjecten en de gebruikte materialen en technieken vanaf de industrialisatie zo sterk toenemen dat het de scope van deze leidraad te buiten gaat om hieraan uitgebreid aandacht te besteden. Ook van de onderzoeksobjecten en structuren uit de behandelde periode is slechts een selectie beschreven. De keuze die daarbij is gemaakt is vooral gebaseerd op gebouwen en constructies die met enige regelmaat tijdens archeologisch onderzoek aangetroffen worden.

Ondanks deze beperkingen is het een omvangrijke leidraad geworden. Dat komt voornamelijk door de grote verscheidenheid in onderzoeksobjecten en de archeologische verschijningsvorm van de diverse constructies. Omdat veel daarvan eigen onderzoeksvragen en aandachtspunten met zich mee brengen was het noodzakelijk aan elk van de objecten en constructies wel enige aandacht te besteden wat uiteindelijk de grote omvang tot gevolg heeft.

Toegankelijkheid

Om de leidraad bruikbaar te houden voor de doelgroepen is het de bedoeling de tekst digitaal doorzoekbaar te maken zodat op onderwerp, trefwoord of verschijningsvorm gezocht kan worden zonder het hele document door te hoeven bladeren. Deze opzet maakt het dan ook mogelijk de leidraad in de toekomst uit te breiden met andere onderwerpen die nu noodgedwongen niet of beperkt behandeld zijn.

Naast deze leidraad zullen ook andere instrumenten worden ingezet om de kwaliteit van het onderzoek te verbeteren. Daarbij kan gedacht worden aan het aanbieden van cursussen en opleidingen of het creëren van mogelijkheden om jonge onderzoekers mee te laten lopen met ervaren professionals.

In de lay-out van de voorliggende versie zitten nog wat onvolkomenheden. Deze zullen in de uiteindelijke versie worden aangepast, evenals de laatste taalkundige aanpassingen en verbeteringen.

Woord van dank

Bij de totstandkoming hebben veel collega's uit het gehele werkveld, zowel archeologen als bouwhistorici, input geleverd. De auteurs willen met name de groep meelezers en leden van de begeleidingscommissie bedanken voor hun adviezen, bijdragen en inzet. Deze groep bestond uit: Kasper van den Berge (SIKB); Peter Bitter (gemeente Alkmaar); Arjen Bosman (Military Lecacy); Jeroen Bouwmeester (RCE); Birgit Dukers (Buro B4); Maarten Enderman (gemeente Haarlem); Guido van den Eynde (gemeente Tilburg); Michel Groothedde (gemeente Zutphen); Rob Gruben (BAAC); Ranjith Jayasena (gemeente Amsterdam); Cuno Koopstra (MUG); Jort Maas (gemeente Amsterdam); Edwin Orsel (gemeente Leiden); Patrick Ploegaert (gemeente Rotterdam); Jacob Schotten (gemeente Venlo); Christiaan Schrickx (gemeente Hoorn); Thomas Spitzers (Laagland archeologie); Gabri van Tussenbroek (RCE); Ronald Visser (Saxion); Hans Willems (BAAC). We willen ook de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Convent van Gemeentelijk Archeologen, SIKB, de gemeente 's-Hertogenbosch, de gemeente Amsterdam en BAAC bedanken voor hun financiële bijdrage.